

Z LAVRICE PRINAŠAMO (UPORABEN) NAUK

Ne stokaj... za delo primi

LAVRICA. Rahel levi zavoj na Dolenjski cesti. Ilirija-Vedrog, gasilski dom, šola in mnogo tovarnjakov. Skromna trgovina, v kateri je mogoče slišati jezike narodov evropskega vedno vlažnega zahoda in azijsko vedro suhega srednjega vzhoda. Žal je poznavanje Lavrice najpogosteje povezano prav s prometom. Z mnogimi, premnogimi prometnimi nesrečami, ki so se v preteklih letih zgodile v tem kraju.

Krajevna skupnost Lavrica je položena med mnogo hofj znani krajevni skupnosti Rudnik in Škofljica. Površinsko jo sestavlja rahlo gričevje na levi strani ceste in barje na desni.

Okrog 1450 prebivalcev ima. Prebivalcev, ki mnogokrat pravijo, da so deležnih vsem mestnih odgovornosti,

a še vedno ostajajo na vaških pravicah. Vse to pa predvsem zaradi nerešenih urbanističnih vprašanj. Da ti resnično pogojujejo svojsko stanje, boste lahko razbrali iz primerov, ki jih bomo navedli.

Med Rudnikom in Škofljico je speljan glavni vodovod. Že dolgo ne zadošča več potrebam hitro rastočih naselij ob Dolenjski cesti. In, ker je tako, so tudi krajanje Daljne vasi, naselja, v katerem imajo vsi vso potrebno dokumentacijo še vedno brez legalnih vodovodov. Sosedske pomoči niso pozabili v tej vasi, a kljub temu je gornji del naselja kar pogosto brez vode. Trinideset hiš je tudi že plačalo del denarja za priključke, žal pa tudi to ne pomaga, če je primarni vod prešibak.

Prepozno je bilo, da bi bili na slikah tudi šolarji. Če fotografiji dobro pogledate, boste lahko spoznali, da na Lavrici sodelujejo pri razvoju kraja vsi: mladi in starejši. Njim pridno slede šolarji. Pravijo, da se krajevna samouprava prepleta v svojem delovanju s krajevnimi družbeno-političnimi organizacijami in društvi. Radi pohvalijo borce in aktiviste NOV, ki so resnično vzorniki tudi v sedanji borbi za razvoj Lavrice in okoliških vasi.

Medtem ko bodo krajanje Daljne vasi verjetno še nekaj časa brez zadostnih količin vode, pa se bo položaj spremenil v vasi Sela. Šest gospodarstev prav te dni napeljuje 150 metrov cevi za vaški vodovod. Ob protovoljnem delu bodo morali odšteti še 230 tisoč dinarjev. Predvidevajo, da bo voda pritekla v vas čez dober teden.

Pogosto dajemo prednost vodovodu. Na kanalizacijo pa nekako pozabimo, ali pa se nam zdi manj pomembna. Prav gotovo je to kratkoročno razmišljanje, saj se drugače kraj pojavi v tako neprijetnem položaju, kot je že nekaj časa Lavrica. Potok Prošca je prevzel nalogo kanalizacije. In, ker teče na bližnje Barje, tudi vse fekalije končajo tam. Barje postaja močno okuženo. Na Lavrici vedo, da jim tako ravnanje lahko pripelje tudi bolezen. Žal pa ne morejo ukrepati sami.

Se o elektriki zapišimo nekaj besed. V dveh letih so postavili štiri nove transformatorje. Krajanje so poprijeli za delo, pa tudi krepko segli v denarnice, saj so morali prispevati kar 3,60 milijona dinarjev. Na Babni gorici je n. pr. dala vsaka hiša po 30 tisoč dinarjev. Legalno je dobilo električni priključek tudi vseh 109 črnograditeljev.

Delovljnost krajanje Lavrice in okoliških vasi pa je opazna tudi pri urejanju cestne problematike. Kljub temu, da že več let dobivajo enaka sredstva od komunalne skupnosti, pa s samopriskom ta čas asfaltirajo cesto Lavrica - Sela, pripravljajo pa se na asfaltiranje cest Pirman - Vodovod, Lesnina do konca Daljne vasi, pod Strahom do konca Babne gorice. Večino dela bodo opravili prebivalci sami, ob tem pa zbrali tudi zajetne kupčke denarja.

Povpraševanje po njivah

Ko združijo svoj interes, sredstva in delo vsi prizadeti in odgovorni, bo naloga prav gotovo uspešno opravljena. Tak nauk smo izluščili iz skupnega nastopa kmetijsko zemljiške skupnosti, območne vodne skupnosti Ljubljana - Sava, komisije za kmetijska vprašanja KK SZDL Lavrica in krajevne skupnosti.

Po desetih letih je dobilo tamkajšnje Barje novo podobo. Za 800 tisoč dinarjev so najprej očistili okrog dva kilometra glavnih jarkov ob Dolenjski cesti. 600 tisoč dinarjev je odštela kmetijsko zemljiška skupnost za izkop jarkov v dolini Sela in na Stajah. Kmetijske površine so postale s tem kakovostnejše in povečalo se je povpraševanje po teh njivah. Še 200 tisoč dinarjev moramo

omeniti. S temi sredstvi so na Orlah uredili dostopne poti na kmetijske površine. Vaščani so zelo veseli te pridobitve.

Najbolj zanimiv podatek pa sem prihranil za konec. Na 20 ha Barja v KS Lavrica so odstranili vrbe, topole (divja rast), očistili jarke in zemljišče od podrasti in usposobili zemljišče za poljedelstvo. Koruza in krompir sta letos prav na teh površinah bogato obrodila. Pri tem pomembnem uspehu pa so sodelovali tudi člani strojne skupnosti.

Preteklost, polpreteklost, sedanost

Nekaj minut pred začetkom našega skupnega pogovora o KS Lavrica, sem lahko prebral zapisnike pogovorov, ki so jih imeli Lavricani na začetku prejšnjega desetletja na naši občini. Tudi iz poročil pred nekaj leti izstopajo isti problemi, ki se vlečejo v današnje dni.

Zapisi smo že, da je na prvem mestu neurejena urbanizacija. K tej pa postavljajo kot enakovredne: otroški vrtec, trgovino, prometna neurejenost ob Dolenjski cesti in povezanost z Ljubljano.

Na Lavrici naj bi po programu III. samopriskevka pričeli graditi vrtec 1984. leta. Krajanje upajo, da se bodo hitro rešili zapleti pri pridobivanju zemljišča.

Trgovina je majhna, a slovi po velikem prometu. Ker kraj ni urbanistično urejen, ne morejo dobiti investitorja. Tako bodo tudi v naslednjih letih - 15 pa jih je že minilo - ostali na seznamu krajev, ki nujno potrebujejo novo trgovino.

Prebivalci Lavrice so vezani predvsem na avtobuse, ki vozijo med Ljubljano in Grosupljem. Ker so ti v zadnjem času prezasedeni, so predlagali železniškemu gospodarstvu Ljubljana, da bi obnovili postajališče Lavrica.

Dvoranica

Krajevna skupnost Lavrica ima prostore v hiši za družbenim domom. V njej je tudi dvoranica. Pravijo, da je pogosto zasedena in, da v njej vsi, od mladih do starejših izkušenih krajanje rešujejo težave, ki se pojavljajo v krajevni skupnosti. Na pobudo OO ZK pa prehajajo iz reševanja problematike po posameznih skupinah na resnično skupno obravnavanje in reševanje. Tako bodo tudi delegacije krajevne skupnosti končno vpletli v bazo, iz katere bi pravzaprav morale izhajati.

STANE JESENOVEC

MI IN
LJUBLJANA
2000

Drugo tisočletje ob jezeru Podpeč

Področje Podpeči in Preserja postaja vedno zanimivejše in privlačnejše. To ugotovitev potrjuje dejstvo, da število prebivalstva tega predela nenehno narašča in to kljub temu, da naselje ni povsem ob Ljubljani. Ravniško področje in relativno dobre prometne povezave z Ljubljano, so od nekdanj dajale temu področju možnosti razvoja. Zanimivost področja proti Vrhniku je bila očitna pred sto leti in več, ko so od tam še s čolni čolnarji pluli do Ljubljane in nazaj odpravili brode polne blaga, ali česa drugega. Predel je bil zanimiv potem zaradi železnice, kasneje ceste...

Na področju Preserja, ki sega tudi tam do Rakitne, so možnosti razvoja zelo pestre: stanovanjska naselja, kmetijstvo, turizem in še marsikaj. Vse to je zadrževalo domačine v tem predelu kolikor se jih je izselilo se jih je po drugi strani spet priselilo. Leta 1961 je bilo na tem področju 2017 prebivalcev, deset let kasneje pa 2117, kar je v bistvu mnogo večji napredek kot kaže absolutna številka, saj je bilo to obdobje močnega izseljevanja v mesta. Ta usmeritev odseljevanja in priseljevanja in počasne rasti področja Podpeči in Preserja se je nadaljevala tudi v naslednjih desetih letih in lani je bilo tu 2200 prebivalcev. Če bi upoštevali takšen prirast kot je bil v teh 20 oziroma desetih letih bi bilo v tem predelu leta 2000 okoli 2400 prebivalcev. Če bo prihajalo do večjega doseljevanja in posebnega razvoja pa bo seveda drugače.

Podvojeno število gospodinjstev

Razvoj področja v zadnjem obdobju pa je zelo očiten, če pogledamo podatke o naraščanju števila gospodinjstev. Pred 20 leti je bilo v tem delu 575 gospodinjstev, pred desetimi leti 735 in če bo šel razvoj tako, bo leta 2000 več kot 1140 gospodinjstev. To pomeni, da so se življenjske razmere Preserjanov bistveno izboljšale in da se je število gospodinjstev v 40 letih podvojilo ob nebitnem povečanju števila prebivalcev. Če bi bistveno bolj standard, na več novih hiš, na več stanovanj. Da je temu resnično tako potrjujejo podatki, da je le v zadnjih desetih letih bilo na tem področju na novo zgrajenih več kot sto novih stanovanjskih hiš in že bežen pogled kaže, da so številne tudi še v fazi zidave.

Področje je zanimivo zaradi nenehnega napredka: nove tovarne itd. h kateremu veliko prispevajo ravno domačini sami. Kakšno bo to področje v prihodnosti, pa je odvisno od inaične razvoja Ljubljane in regije kot celote. Po nekaterih inaičah bo področje Preserja šlo leta 2010 več kot 3500 prebivalcev, večina ocen in predlaganih načinov razvoja pa ocenjuje, da bo število prebivalstva nekje med 2500 in 3000 prebivalci. Po dosedanjih razvojnih možnostih se bo povečalo število zaposlenih za vsaj sto, če upoštevamo le že sedaj postavljene proizvodne objekte.

Na področju Preserja bo leta 2010 največ prebivalcev: 2563 po inaični koncentracije. Tri tisoč prebivalcev bo v primeru inaične jug in usmerjene, 2500 prebivalcev pa bo v primeru razvoja po predlogu dekoncentracije, sever ali spalna naselja. V vsakem primeru bo vsaj polovica novih prebivalcev posledica naravnega prirasta, druga polovica pa doseljevanje. Preserje bo po vseh inaičah obdržalo približno današnji delež v regiji po številu prebivalcev. Le v primeru inaične koncentracije, bi se delež precej povečal. Vsekakor pa je očitno, da bo to področje napredovalo hitreje kot druga področja v regiji.

Selitev v lokalne servise

Število delovnih mest bo najverjetneje za sto večje, kot smo že omenili, izjema je le inaična jug po kateri pa bo delovnih mest kar 215 več. Po delovnih mestih pa se bo delež te cone, razen v primeru inaično jug, malenkostno zmanjšal v primerjavi z danes. Preserjani se bodo zaposlovali na novo predvsem v bazičnih dejavnostih, saj tam načrtujejo največji porast novih delovnih mest. To je pogojevano z današnjo strukturo industrije in delovnih mest na tem področju. Na področju bazičnih dejavnosti bo tudi delež Preserja praktično nespremenjen v ljubljanski regiji, le v primeru usmerjene inaične ali inaične spalnih naselij bi se zmanjšal. Delovnih mest v servisnih dejavnostih regionalnega pomena tudi v bodoče ne bo, pa tudi število delavcev v servisnih dejavnostih občinskega pomena se bo v primeru katerekoli inaične zmanjševalo. Tako bo delež Preserja v teh panogah se v regiji zmanjšal. Zato pa se bo po nekaterih predlogih povečalo število delovnih mest v

servisnih dejavnostih lokalnega pomena. Po inaični koncentracije se bo število delovnih mest v lokalnih servisih povečalo celo za enkrat, za polovico in več pa tudi v slučaju ostalih inaič. Odvisno od sprejete inaične pa bo lahko porastel delež Preserja tudi v regiji glede lokalnih servisnih dejavnosti in to po inaični koncentracije celo za tretjino.

Kakšen bo resničen razvoj tega področja je odvisno seveda od odločitve v celotni regiji in na področju Podpeči in Preserja. To območje ima

namreč izredne možnosti, omenjene že v uvodu. Glede na bližino Ljubljane in kmetijska zemljišča je veliko možnosti obdelovanja zemlje in v tem slučaju je treba zemljo zaščititi pred pozidavo. Tudi, če se bo področje, ki je na pragu Ljubljane in ima lepe možnosti za turizem (Rakitna, jezero, gozdovi itd.) odločalo za usmeritev v to panogo je bodočnost. Vse je odvisno torej od precene kaj je najboljša za domačine in za Ljubljano in regijo kot celoto.

MILOVAN DIMITRIČ

Iga bo rasel v vsakem primeru

Področje Iga (sem sodi v urbanističnih dokumentih o Ljubljani 2000 več krajevnih skupnosti in ne le KS Iga) je za Ljubljano zanimivo kot razvojno področje. Okoli Iga je namreč zelenje, ki privlači marsikoga, obenem pa je to tudi področje barja in po tej plati številne površine niso zanimive in uporabne za kmetijstvo. Seveda je pri razvoju Iga treba upoštevati ne le bližino Ljubljane, temveč še to da je na tem področju tudi zajetje vode za Ljubljano in da mora biti tamkajšnja okolica nedotaknjena. Kaj z barjem pa je vprašanje o katerem se strokovnjaki še niso zedinili, pa je zato od tega odvisno kakšno bo to področje v bodočnosti. Do leta 2000 pa so načrti po inaičah opredeljeni.

Iga je imel pred več kot dvema desetletjema 4105 prebivalcev na svojem področju. Leta 1971 je imel celo pet prebivalcev manj kot desetletje prej, saj je tudi to področje prizadelo izseljevanje v mesta. Bližina Ljubljane in končno tudi delovna mesta v industriji na Igu (predvsem gre za Kovin-

ske industrijo Iga) pa so le zadržala precej prebivalcev, tako da se področje ni izpraznilo. Gibanja v zadnjih letih, ko je pridobilo na vrednosti kmetijstvo, ko se začel obraten tok z begom iz mest, pa spet dajejo vrednost Igu in okolici. Na tem področju je sedaj 4287 prebivalcev. Če bi upoštevali dosedanje smer razvoja v poprečju zadnjih dveh desetletij bi imel Iga leta 2000 po oceni 4577 prebivalcev, če bi upoštevali le poprečje zadnjega desetletja pa več: 4879 prebivalcev.

Število gospodinjstev pa se je na Igu v tem času znatno povečalo in je raslo hitreje kot pa število prebivalstva. To je posledica porasta standarda, saj tudi na tem kmetijskem področju vse bolj izginja starodavna navada, da je več generacij (stari starši, starši in otroci) živelo skupaj v enem gospodinjstvu. Število gospodinjstev je poraslo v zadnjem desetletju za 15 odstotkov, oziroma s 1122 na 1291. Število novih stanovanj je tudi naraščalo kar je posledica standarda in to število je raslo hitreje kot število prebivalcev.